

พระราชบัญญัติบทละครนอกในรัชกาลที่ 2 : การศึกษาในเชิงวิจารณ์

นางสาวเบญจวรรณ ฉัตรเนตร

003553

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ศูนย์วิจัยภาษาฯ
แผนกวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2518

I15851163

LAKHON NOK BY KING RAMA II : A CRITICAL STUDY

Miss Benjavan Chatranatra

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

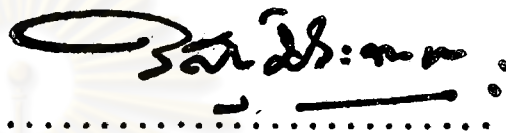
Department of Thai Language

Graduate School

Chulalongkorn University

1975

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทฉบับนี้

.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย รองศาสตราจารย์ เบญจวรรณ ชุนทรากุล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พระราชนิพนธ์บทละครนอกในรัชกาลที่ 2 : การศึกษาในเชิง
วิจารณ์

ชื่อ

นางสาว เบญจวรรณ ฉัตรระเนตร

แผนกวิชา

ภาษาไทย

ปีการศึกษา

2517

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาพระราชนิพนธ์บทละครนอกในรัชกาลที่ 2 โดยอาศัยความรู้ในสาขาวิชาวรรณคดีวิจารณ์ หลักฐานอ้างอิงต่าง ๆ ในการค้นคว้านี้ได้ออกจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งการสัมภาษณ์หาข้อมูลบางส่วน

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้แบ่งออกเป็น 5 บท บทที่ 1 บทนำ ผู้เขียนได้กล่าวถึงความ เป็นมาของปัญหา ความมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และ ประโยชน์ของการวิจัย บทที่ 2 กล่าวถึงแก่นเรื่องพระราชนิพนธ์บทละครนอกในรัชกาลที่ 2 แก่นเรื่องพระราชนิพนธ์บทละครนอกแต่ละเรื่อง และกล่าวถึงคุณค่าของแก่นเรื่อง บทที่ 3 เสนอสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในพระราชนิพนธ์บทละครนอก และคุณค่าของสัญลักษณ์นั้น ๆ บทที่ 4 กล่าวถึงความเปรียบเทียบในพระราชนิพนธ์บทละครนอกในแง่ของโครงสร้างของความเปรียบเทียบ ภาพพจน์ของความเปรียบเทียบ และวิเคราะห์คุณค่าของความเปรียบเทียบในบทพระราชนิพนธ์เหล่านั้น บทที่ 5 สรุปการวิจัยและเสนอแนะ ผู้เขียนเสนอความคิดว่าแก่นเรื่อง สัญลักษณ์ และ ความเปรียบเทียบล้วนมีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้พระราชนิพนธ์บทละครนอกในรัชกาลที่ 2 เป็น วรรณคดีชิ้นเอกของวงวรรณคดี วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงสมควรจะเสนอแนะว่าควรจะมีการ ศึกษาพระราชนิพนธ์บทละครนอกในท่านอื่น ๆ อันได้แก่ในแง่วรรณคดีการแสดง วรรณคดี เปรียบเทียบ ลัทธิชาวนาน ชาวนานไทย และการสร้างภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์บทละครนอก ผู้เขียนคาดว่าการศึกษาเรื่องนี้เหล่านี้จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวรรณคดีไทย

Thesis Title Lakhon Nok by King Rama II : A Critical Study

Name Miss Benjavan Chatranatra

Department Thai Language

Academic Year 1974

ABSTRACT

This thesis is an attempt to study Lakhon Nok by King Rama II by the literary criticism approach. The references in this research are based on materials both in Thai and English, and include interviews from some experts in this field.

The thesis is divided into five chapters. In Chapter 1, the introduction, the writer points out the main problems, the purpose, the scope, the procedure in conducting, and the advantages of the research. Chapter 2 discusses the themes of Lakhon Nok written by King Rama II, the theme of each of the plays, and the values of the themes. Chapter 3 reveals the symbols in King Rama II's Lakhon Nok, and discusses the values of such symbols. Chapter 4 discusses, by way of their construction, the similes and metaphors, points out the images, and analyzes the values of similes and metaphors in those works. Chapter 5 concerns conclusion and suggestions. The writer believes that the themes, symbols, and the similes and metaphors are all wonderful tools that help King Rama II's Lakhon Nok to be one of the

masterpieces of literature. At the end of the thesis the writer suggests that there should be further studies from other aspects, such as, the aspects of dramatic literature, comparative literature, folklores, Thai idioms, figures of speech construction, etc. The writer strongly believes that further studies in these areas will render great benefits to the study of Thai literature.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จไต่ถว้ความกรุณาของรองศาสตราจารย์ เป็ญจวรรณ
สุนทรากุล อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่ม้ค่า และตรวจแก้ไต่ถว้
ความเอาใจใส่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมคาย นิลประภัสสร และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา นาคสกุล ไต่ถว้ตรวจแก้และให้คำแนะนำ
ที่มีประโยชน์ยิ่ง ผู้เขียนจึงขอกราบขอพระคุณมา ณ ที่นี้

ในระหว่างการค้นคว้าและเขียนวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนไต่ถว้ได้รับความเมตตาจาก
อาจารย์พวงกรม พันธุ์บุรณะ ซึ่งได้กรุณาทวงติงและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์
ผู้เขียนยังไต่ถว้รับคำแนะนำอันตรงคุณจากศาสตราจารย์ ม.ล.จิราบุญ นพวงศ์
อาจารย์ชั้นพิเศษ ดร.วิจิตรณัฏฐ์ ภาณุพงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำภา โอิตระกูล
และอาจารย์สุชาติ เมอรัมย์ ถว้ย ส่วนอาจารย์ประภาวดี สืบสนธิ์ ไต่ถว้ตรวจแก้
เชิงอรรถและบรรณานุกรม ความกรุณาถึงกล้วแล้วผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งใจ เป็นอย่างยิ่ง
จึงขอกราบขอพระคุณอย่างสูงในโอกาสนี้

ขออ้อมสักการะพระราชกุศลว้ความเพ็ญนี้ ผู้เป็นใหญ่ในหมู่มุราหมณ์ที่ไต่ถว้กรุณาให้
ผู้เขียนสัมภานต์เกี่ยวกับความรู้ใน เรื่องคคิพราหมณ์นี้มีประโยชน์ยิ่ง และขอกราบ
ขอพระคุณอาจารย์อภิศักดิ์ ทองบุญ แห่งราชบัณฑิตยสถาน ที่ไต่ถว้คอยคำตอบที่ผู้เขียน
ของใจ

ผู้เขียนขอขอพระคุณผู้มีส่วน เกี่ยวข้องไต่ถว้ความช่วยเหลือผู้เขียนทั้งในคาน
กำลังใจและกำลังกาย จนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงถว้ความเรียบร้อย

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนสำนึกในพระคุณของมารดาซึ่งได้ไต่ถว้ความสนใจ เป็นกำลังใจ
และคอยคำตอบบางประการของผู้เขียนตลอดมา

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
บท	

1. บทนำ.....	1
2. แกนเรื่องพระราชนิพนธ์บทละครนอกในรัชกาลที่ 2.....	8
2.1 คำจำกัดความของแกนเรื่อง (Theme).....	8
2.2 แกนเรื่องพระราชนิพนธ์บทละครนอกในรัชกาลที่ 2.....	10
2.2.1 แกนเรื่องพระราชนิพนธ์บทละครนอกที่เสนอ แนวทางประเพณีปฏิบัติที่ดี.....	11
2.2.1.1 แกนเรื่องสังข์ทอง.....	11
2.2.1.2 แกนเรื่องไชยเชษฐ.....	33
2.2.1.3 แกนเรื่องมณีพิชัย.....	45
2.2.2 แกนเรื่องพระราชนิพนธ์บทละครนอกที่เสนอ แนวทางประเพณีปฏิบัติที่ไม่ดี.....	51
2.2.2.1 แกนเรื่องไกรทอง.....	51
2.2.2.2 แกนเรื่องกาวิ.....	59
2.2.2.3 แกนเรื่องสังข์ศิลป์ชัย.....	71
2.3 คุณค่าของแกนเรื่องพระราชนิพนธ์บทละครนอก.....	84
3. สัญลักษณ์ในพระราชนิพนธ์บทละครนอกในรัชกาลที่ 2.....	86
3.1 คำจำกัดความของสัญลักษณ์ (Symbol).....	86
3.2 สัญลักษณ์ในพระราชนิพนธ์บทละครนอก.....	87
3.2.1 รูปหอยสังข์และรูปเคียน้อยของพระสังข์ ในวัยเด็ก.....	88
3.2.2 รูปเงาะและรูปทองของพระสังข์ในวัยหนุ่ม.....	92

บทที่

3.2.3	รูปยักรัตน์และรูปแบบขลุ่ยหนังของนางพันธุรัต.....	116
3.2.4	บอทอง.....	122
3.2.5	พระอินทร์.....	125
3.2.6	นาคและจระเข้.....	129
3.2.7	พระชรรค์.....	140
3.3	ยุคทองของสัญลักษณ์ในพระราชนิพนธ์มหัศจรรย์นอก.....	146
4	ความเปรียบเทียบในพระราชนิพนธ์มหัศจรรย์นอกในรัชกาลที่ 2.....	149
4.1	คำจำกัดความของความเปรียบเทียบ.....	149
4.2	โครงสร้างของความเปรียบเทียบ.....	151
4.2.1	โครงสร้างในเชิงทฤษฎีของความเปรียบเทียบ.....	151
4.2.2	โครงสร้างในเชิงภาษาของความเปรียบเทียบ.....	153
4.2.2.1	ความเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมย.....	153
4.2.2.1.1	อุปไมย.....	154
4.2.2.1.2	อุปมา.....	157
4.2.2.1.3	ในด้านเชื่อมความ ในเชิงเปรียบเทียบ.....	159
4.2.2.2	ความเปรียบเทียบแบบอุปมา.....	164
4.3	ภาพพจน์ของความเปรียบเทียบในพระราชนิพนธ์มหัศจรรย์นอก.....	166
4.4	คุณค่าของความเปรียบเทียบในพระราชนิพนธ์มหัศจรรย์นอก.....	202
5	สรุปการวิจัยและเสนอแนะ.....	211
	บรรณานุกรม.....	214
	ประวัติการศึกษา.....	221